

Vergaderjaar 2022–2023

31 839

Jeugdzorg

Nr. 942

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR RECHTSBESCHERMING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 16 maart 2023

De afgelopen maanden hebben wij reeds veelvuldig met uw Kamer gesproken over de problematiek in de jeugdbescherming. En dat is niet zonder reden. De zorgen over de jeugdbescherming zijn groot. Ouders en kinderen krijgen niet altijd de zorg en aandacht die ze nodig hebben. De werkdruk voor jeugdbeschermers is dusdanig groot dat er sprake is van een hoog verzuim, groot verloop en olopende wachttijden. Onze zorgen, die we met u bespraken in het notaoverleg van 30 januari (Kamerstuk 36 096, nr. 10) en het tweeminutendebat van 14 maart jl. (Handelingen II 2022/23, nr. 61, Tweeminutendebat jeugdbescherming), zijn op dit moment, gezien de signalen de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (hierna: IGJ) en Inspectie Justitie en Veiligheid (hierna: IJenV) nog steeds actueel.¹

Op 24 februari heeft uw Kamer een verzoek ingediend om een reactie op:

- 1) De belangrijkste bevindingen uit het signaleringsrapport over de jeugdbescherming van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd d.d. 23 februari jl.
- 2) Het bericht van de FNV en de rol van het Ministerie J&V in de onderhandelingen.
- 3) De vraag of de aangekondigde maatregelen in het Kamerdebat van 15 september voldoende zijn en zo ja, waaruit dat blijkt.

Met deze brief wordt voldaan aan dit verzoek.

De belangrijkste bevindingen van de Inspecties

In september 2022 hebben we een signaalbrief ontvangen van de IGJ en IJenV.² Daarin spraken zij ons beiden aan op onze stelselverantwoordelijkheid en gaven zij aan dat hun instrumentarium om te interveniëren in

¹ <https://www.igj.nl/actueel/nieuwsbrieven/signalen-jeugdbeschermingsketen/2023/signalen-jeugdbeschermingsketen-februari-2023>.

² <https://www.igj.nl/actueel/nieuws/2022/09/13/crisisaanpak-nodig-om-kinderen-met-jeugdbeschermingsmaatregel-te-beschermen>.

de jeugdbescherming was uitgeput. Naar aanleiding van deze signaalbrief hebben de beide Inspecties aangegeven de situatie in de jeugdbescherming wel te zullen blijven monitoren en signaleren. De recente publicatie is de invulling van deze monitoring.

De Inspecties geven onder andere aan dat de jeugdbescherming genoodzaakt is tot het werken met wachtlijsten en doorstroomlijsten. Negen van de dertien jeugdbeschermingsorganisaties slagen er begin 2023 niet in om elk kind met een kindbeschermingsmaatregel tijdig aan een jeugdbeschermer te koppelen. Ook signaleren de Inspecties dat de werkdruk van jeugdbeschermers onverminderd hoog is, wat leidt tot scherpe keuzes in wat zij wel en niet doen. Tot slot signaleren de Inspecties dat de wachtlijsten bij de Raad voor de Kinderbescherming (hierna: RvdK) en bij de Gecertificeerde Instellingen (hierna: GI's) resulteren in een hogere druk bij de lokale teams. De lokale teams blijven dan verantwoordelijk voor de vrijwillige hulp en ondersteuning aan deze gezinnen.

Effect verbetermaatregelen

We herkennen de signalen die IGJ en IJenV hebben afgegeven en delen onverminderd de noodzaak tot verbeteringen. Vanwege de grote acute problematiek hebben wij schriftelijk in september 2022 een pakket aan maatregelen aangekondigd, die wij hebben ontwikkeld met onder andere GI's, gemeenten en de RvdK.³ In onze brief van november 2022 hebben wij de maatregelen nog verder aangescherpt.⁴ Het maatregelenpakket doet naar onze mening recht aan de zorgen die er zijn. Het draagt bij aan het beperken van de instroom, het vergroten van de doorstroom bij de jeugdbescherming door tijdige hulp te bieden en het werven en opleiden van meer jeugdbeschermers.

Samen met de GI's en gemeenten hebben we er vertrouwen in dat dit pakket de werkdruk significant zal gaan verlagen en zal bijdragen aan betere en tijdige hulp voor kinderen en gezinnen. We horen van GI-bestuurders dat de eerste effecten van de subsidieregeling voor werkdrukverlaging⁵ merkbaar zijn. Onder andere doordat er meer jeugdbeschermers worden aangenomen, door gebruik te maken van functiedifferentiatie en door vereenvoudiging van processen. Daarbij zijn nog wel regionale verschillen, mede doordat er verschillen zijn in de mate waarin gemeenten extra middelen beschikbaar stellen voor de jeugdbescherming. Daarnaast zien we ook dat de instroom in de jeugdbescherming afneemt. Echter blijven de zorgen, zoals ook de inspecties terecht constateren, nog groot. De problematiek in de jeugdbescherming is niet van de ene op de andere dag opgelost. Hoe vervelend ook, echte structurele verbeteringen vergen een lange adem en nog de nodige inzet.

Dit plaatst ons, maar ook gemeenten en GI's voor een complex vraagstuk. Want wij voelen ons gezamenlijk verantwoordelijk voor zowel goede, tijdige hulp en begeleiding aan kwetsbare kinderen en gezinnen, als voor goede werkomstandigheden voor de jeugdbeschermers en de andere professionals in de keten. Vanuit dat gedeelde gevoel van verantwoordelijkheid nemen we gezamenlijk maatregelen om de werkdruk te verlichten. Invoering hiervan vraagt van iedereen daadkracht, zorgvuldigheid en vasthoudendheid. Hieronder informeren wij u over de voortgang van deze maatregelen.

³ Kamerstuk 31 839, nr. 876.

⁴ Kamerstuk 31 839, nr. 915.

⁵ € 10 mln in 2022, € 20 mln in 2023.

De voortgang van de verbetermaatregelen

Uitvoering van de maatregelen

Sinds september 2022 wordt samen met de VNG, GI's en RvdK gewerkt aan de uitwerking en uitvoering van de aangekondigde maatregelen. Ook vinden daarover gesprekken plaats met de FNV. In de voortgangsbrief Jeugd, die wij voor de zomer naar uw Kamer zullen sturen, informeren wij u over de voortgang op het gehele pakket aan maatregelen. Hieronder gaan wij in op enkele ontwikkelingen.

Aanvullende middelen voor GI's ten behoeve van werving en opleiding jeugdbeschermers

De GI's hebben eind 2022 de financiële bijdrage voor workloadverlaging van € 10 miljoen ontvangen vanuit het Rijk. Het Rijk en gemeenten stellen hiervoor in 2023 beiden € 10 miljoen beschikbaar. Hiervoor is een subsidieregeling opgesteld, die op 7 maart jl. is gepubliceerd. Gemeenten en GI's kunnen hiervoor gezamenlijk een plan indienen.

Daarnaast is op 13 december jl. de subsidieregeling voor zijinstroom gepubliceerd, waarmee tot en met 2024 in totaal € 10 miljoen beschikbaar is gesteld ter ondersteuning van de zijinstroom bij de GI's en de inzet van een landelijk ondersteuningsteam. Inmiddels toe hebben twee GI's een aanvraag ingediend voor subsidie voor zijinstromers. Op basis van deze twee aanvragen kunnen er 44 zijinstromers worden aangetrokken in 2023. De verwachting is dat alle GI's voor 1 juli 2023 een aanvraag zullen indienen voor de subsidie.

Aanpassing werkwijze tuchtreglement

De Stichting Kwaliteitsregister Jeugd (hierna: de SKJ) heeft per 1 januari 2023 een nieuwe werkwijze ingevoerd. Deze werkwijze hebben wij in onze brief van september 2022 toegelicht.⁶ Doel van deze werkwijze is om het lerend effect voor de professional centraal te stellen, waardoor de zorg verbetert. Vóór 1 januari 2023 gold een overgangperiode van twee maanden waarin mensen met klachten konden kiezen voor de oude of de nieuwe werkwijze. In de laatste weken van december is een toename geweest aan zaken waarin door mensen met klachten is gekozen voor de oude werkwijze. Deze overgangperiode is nu voorbij, maar er zijn nog wel lopende zaken die onder de oude werkwijze worden afgehandeld. De eerste ervaringen zijn dat de nieuwe werkwijze door de meeste professionals als minder belastend wordt ervaren. Het is echter nog te vroeg om verdere uitspraken te doen over de nieuwe werkwijze.

Aanpassing normenkader Keurmerkinstituut

Als vervolg op de Kamerbrief van september 2022 heeft het Ministerie van Justitie en Veiligheid advies gevraagd over de mogelijkheden om de regeldruk te verminderen die het normenkader oplevert. Dit advies is gevraagd aan het hiervoor bestaande adviesorgaan, de Commissie van Belanghebbenden (CvB).⁷ De CvB heeft een enquête uitgevoerd onder gemeenten, cliëntenorganisaties en GI's en brengt op basis hiervan in april een advies uit aan de Minister voor Rechtsbescherming. Dat gaat in

⁶ Kamerstuk 31 839, nr. 876.

⁷ De Commissie van Belanghebbenden is het adviesorgaan voor het Ministerie van Justitie en Veiligheid, die adviseert over het normenkader. Het bestaat uit vertegenwoordigers van vier pijlers: GI's, cliëntenorganisaties, leveranciers en gemeenten.

op mogelijkheden tot verlichting van de normen, het toezichthouden op de certificering en een (mogelijk) alternatief daarvoor.

Aanpak wachtlijsten bij de Raad voor de Kinderbescherming

Zoals de inspectie terecht constateert heeft ook de RvdK helaas nog te maken met wachtlijsten. Dit kan per regio verschillen. De aanpak van wachtlijsten heeft de volle aandacht van de RvdK, en van de Minister voor Rechtsbescherming als verantwoordelijk bewindspersoon voor de RvdK. Zo werkt de RvdK met flexteams van medewerkers die inspringen op locaties waar de wachtlijsten hoog zijn. De eerste verbeteringen worden zichtbaar: de wachtlijst voor beschermingsonderzoeken is ultimo januari 2023 39% minder dan in januari 2022 (1.066 zaken in plaats van 1.735 zaken). De totale wachtlijst is met 24% gedaald: van 3.767 naar 2.810 zaken. Deze dalende trend zet zich in februari 2023 voort. Sinds 2018 voeren de IJenV en IGJ intensief toezicht uit op de problematiek van de wachtlijsten bij de RvdK. Momenteel doen zij themaonderzoek naar het zicht op veiligheid van kinderen op de wachtlijst. Dit bevindt zich in de afrondende fase. Wij zullen uw Kamer informeren na definitieve oplevering van dit rapport.

Het Samenvattend Kwaliteitskader Jeugdbescherming en de daarop gebaseerde Prestatiebeschrijvingen Jeugdbescherming

In de afgelopen maanden is door Significant Public, in opdracht van de Minister voor Rechtsbescherming en in nauwe samenwerking met gemeenten, GI's en Rijk gewerkt aan een Samenvattend Kwaliteitskader Jeugdbescherming en de daarop gebaseerde Prestatiebeschrijvingen Jeugdbescherming (hierna: kwaliteitskader en prestatiebeschrijvingen), dat onlangs is opgeleverd.⁸

In het kwaliteitskader is voor het eerst een samenvattend overzicht gemaakt van de geldende normen en regels. In de prestatiebeschrijvingen staat uitgewerkt welke activiteiten en welk tijdsbeslag van jeugdbeschermers gemoeid is met de uitvoering van kindbeschermingsmaatregelen, op basis van bestaande normen en regelgeving. Het kwaliteitskader en de prestatiebeschrijvingen zijn bouwstenen voor contractonderhandelingen, om te komen tot afspraken over tarieven die voldoende dekking geven voor een reële workload, gegeven de geldende kwaliteitseisen. Voor de jeugdreclasseringsmaatregelen, die ook onderdeel zijn van de taken van de GI's volgen medio 2023 vergelijkbare documenten.

Verkenning mogelijkheid landelijk tarief

Het kwaliteitskader en de prestatiebeschrijvingen zijn belangrijke bouwstenen bij de verkenning naar de mogelijkheid van een landelijk tarief. Rijk, gemeenten en GI's werken de komende tijd de mogelijkheden en consequenties van een mogelijk landelijk tarief uit voor alle producten van de GI's. Als onderdeel daarvan zal een onderzoek plaatsvinden naar de verschillende kostencomponenten van een mogelijk landelijk tarief. Ook wordt de optimale bekostigingsvorm voor jeugdbescherming en jeugdreclassering onderzocht, bijvoorbeeld variabel met het volume van kindbeschermingsmaatregelen, een vast bedrag of een mix van beide.⁹ Deze onderzoeken zijn 1 juli gereed.

⁸ Zie bijlage 1 en 2.

⁹ Motie van het lid Peters, Kamerstuk 31 839, nr. 899.

Monitoring van de effecten van de verbetermaatregelen

In september 2022 heeft uw Kamer de gewijzigde motie van het lid Hijink aangenomen, die ons oproept om drie maal per jaar aan de Kamer te rapporteren over de effecten van de maatregelen op de ontwikkeling van het aantal jeugdbeschermers, de gemiddelde caseload en de wachttijden voor de verschillende jeugdbeschermingsmaatregelen.¹⁰ In het kader van deze monitor hebben we in december 2022 een eerste uitvraag gedaan bij GI's, met als peildatum 1 december 2022. Deze meting moet worden gezien als nulmeting. Voor een volledig beeld verwijzen wij u naar onze brief van januari 2023.¹¹ De eerstvolgende rapportage is voorzien voor de zomer van 2023. De verwachting is dat dan eerste inzichten kunnen worden gegeven in de effecten van de landelijke subsidies en de verhoging van de kostprijzen die in enkele regio's zijn doorgevoerd. We sluiten onze ogen niet voor de problemen in de jeugdbescherming en we zien dat er nog veel stappen gezet moeten worden om recht te kunnen doen aan de positie van deze kwetsbare gezinnen en kinderen in de opmaat van de verbetering naar het stelsel via onder andere het toekomstscenario. De signaleringsbrief van de inspecties benadrukt nogmaals de noodzakelijkheid van deze maatregelen. De werkdruk is hoog. We zien hoe belangrijk het werk van jeugdbeschermers is, en daarmee hoe belangrijk het is dat zij dit werk onder goede omstandigheden kunnen doen. Wij ontmoeten jeugdbeschermers die trots zijn en die ons naast de problemen ook wijzen op de mooie kanten van het vak. Zowel deze verhalen als de eerste positieve signalen die we van GI-bestuurders krijgen, zijn voor ons een aanmoediging om met de sector door te gaan met de maatregelen die we nemen.

De Minister voor Rechtsbescherming,
F.M. Weerwind

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
M. van Ooijen

¹⁰ Kamerstuk 31 839, nr. 901.

¹¹ Kamerstuk 31 839, nr. 921.